

עוד בתורף שעבר החלמתי לכוא בדברים עם ב"כ הערבים
 לסען ברר שאלת השתתפות בשלטון. ברור היה שמועצה מתוקתת תקום
 בקרוב, אם אינציאטיבה אחרת על סידור קונסטיטוציוני מוסכם בין
 היהודים והערבים לא תעשה ולא תצליח. העמדה שנקטה מפלגתנו לחייב
 מועצה פרימטיב "אינה ריאליה", כי ברור לי שלא יתכן הדבר שערבים
 יסכימו לפרימט בזה. לשם מה ז' לעומת זאת היה נדמה לי שהשתתפות
 בסיסית בשלטון תתכן על יסודות פרימטיבים. היסכמו לכך ערבים ז'
 גמרחי כלבי לנסות. בקשתי את משה לסדר לי פגישה עם מ.ע. בחרתי
 בו מכמה טעמים. אינו מתעסק בעצמו בטוליסיקה, לרגל משרתו הגבוהה
 וקשריו המשתתתים בעל השפעה ובלתי חלוי בחוגים הערבים, בעל
 השכלה גבוהה, יודע היטב מה שנעשה בקרב הערבים "ועד כמה שהיה
 ידוע לי - אדם ישר.

הפגישה נחקיימה בביחור, כמה שבועות לפני ישיבת הועד

המועל הציוני בירושלים. (לפי דיווחי הועד - 29.9.34)

שיחת ראשונה, מ.ע.מ.ש.מ.אני

השיחה הייתה גלויה ויאלב משני הצדדים, ומ.ע. עשה עלי רושם
 של איש כנה וישר ונבון. התאונן קשה על ולוול היהודים בדעה
 הערבים, על התנהגות לא חגונה מצד קיש, סקר בחודרמנויות שונות
 (לפני פרוץ המאורעות, בועדת שאו ועוד) "באריכות עמר על התרגשות
 המסימית המשתררת בחוגי הערבים: הם החלכים ונדחקים מכל העמדות,
 חלקי הארץ הטובים ביותר עוברים לידי היהודים, אמנם יהודים נהנים
 מכך, אבל סצח החסונים מיואש. הקונצסיות הגדולות הן בידי היהודים.
 התקציב מוצא לצרכי הגנה שאין לערבים צורך בהם. מרובים הפקידים
 האנגלים, ומשכרותיהם גבוהות - וכל זה לשם הבית הלאומי. כשביל
 פלשתינה הערבית אין צורך בפקידות זו. מפני כך עול המסים הולך
 וגדל. שום ארץ ערבית אינה משלמת מסים כל כך גבוהים. היהודים
 אולי מוכרחים לכוא חנה - אבל לערבים רע וסר. חוששים גם לפחידם

הפוליס*, אבל מ.ע. מעוניין קודם כל בעמדות הכלכליות ואלו חולכות
ונשמות אחת אחת. מה יחיה ז

שאלתי אם אין אפשרות להסכמת ולעזרת חרדים במקום פלחמה
והחלליות עקרה ז

מ.ע. מסמך על הסכמים אבל אינו רואה מוצא. היחלול
היחודים לקנות קרקעות ז

אמרתי שיש קודם כל לחפש פתרון לשאלות הפוליסיות, כי
ביחס ושאלה הכלכלית אין לערבים לדעת מקום לחששות. במקצוע זה
לא קשו לבוא לידי הסכם שיניח דעה שני הצדדים, הקושי העיקרי הוא
בשם ופאזם הפוליסית. אנו רוצים בעליה כלתי מוגבלת מבחינה פוליסית,
אנו לא רוצים להשאר מיעוט, ויש שאלה המסמך והסידור המופי של הארץ.
מ.ע. דבר בלגלול סר על הצעה המועצת המחוקקת. כל החצעה
אינה לא אחיות עיניים. חכות ישאר בידי האנגלים, והנכחים (גם
היחודים וגם הערבים) יוכלו רק לדבר. הממשלה תעשה מה שתרצה.
אולם כל זאת הערבים ילכו כנראה למועצת, כי מסירותם להשחקף במועצת
לפני ע שנה לא תרוויחו כלום.

- היסכים הערבים לפריסת ז

החשונה היח, כאשר תכיתי, שלילית בתחלם. לשם מה ז האין
הערביכרוב של 4/5, האין זו ארצם ז סדוע יעשו וויחור כוח ז
אמרתי שאני מבין עמדה זו, אולם יש לי הצעה אחרת: במקום
מועצת מחוקקת שאין לה שום כוח בפסי - לדרוש יחד השתתפות בשלמון -
במועצתאכסמקומיבית. האנגלים כסובן אינם לתוסים אחרי זה. אולם
אם היודים והערבים יסכים ביניהם וידרשו זאת יחד - יתכן שהאנגלים
יתיו ככרחים להתחשב בדרישה זו. היחודים יסכים לדרישה כזו אם
יובטח רימם בהשתתפות. היחכן שהערבים יסכים לחכניה מעין זו ז
חכניה זו שאני, ענה מ.ע. הצעה זו יכולה לשמש בסיס
למו"מ ין היחודים והערבים.

הצגתי אז את השאלה הגדולה: היש איוו אפשרות שהיא לבוא
לידי חנה עם הערבים בדבר הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל - וארץ

1000885

ישראל כוללת גם עבר הירדן ז

מדוע יסכימו לכך הערבים, חשיב מ.ע. בשאלה. אולי יעלה
חדבר כיריכם, אם נרצה ואם לא נרצה, אבל מה יכול להניע אותנו לחת
הסכמתנו לכך ז

הסורה הסכמתנו ועזרתנו להקמת פדרציה ערבית והתקשרות
של ארץ ישראל לפדרציה זו, באופן שהערבים בא"י, לפרות חיותם מיעום
בשטח זה, לא ימצאו במצב של מיעום, כי יחיו קשורים עם מיליונים
של ערבים בארצות השכנות.
על הצעה כזו יש לדון, היתה חשובה מ.ע.

לרגל ההחלטה בירור משפט הרצה אי אפשר היה להפגש שוב
עם מ.ע. בגמר המשפט חלה מ.ע. " ושוב אי אפשר היה להפגש.
שאלתי את י.ל.מ. אם הוא נפגש עם ערבים, ואם הוא יודע
מצב רוחם. י.ל.מ. ענה בשלילת. הוא נחיאש. אין הוא רואה שמי
שהוא מחיזורים רוצים בהכנה עם הערבים, לו כשלעצמו אין מסכוח
להתערב בעניינים פוליטיים, ולכן לא נפגש זה זמן רב עם ערבים.
סיפרתי לו על השיחה עם מ.ע. וחוספתי שאני רואה מקופת זו של גירול
העליה כמתאימה לסו"מ.

25.7.34 שיחה ב' (ריאד, מ.ש.מ.אני).

בינתיים נסע משה לסוריה ונפגש שם עם אסין ריחני ועם
ריאד צולת. האחרון חבטיח לבוא בקרוב לארץ, ואסנס בסוף סאי או
בהחילה יוני בא לירושלים. הפגישה אחו נמקיימה בכוח של משה.
הוא נכון לעבור בעד הבנה יתודית ערבית " קודם כל בתוגים
המסומצמים של חכריו. הוא שואל מהי חכניתנו.

הצעתי לו סעיפים אלו:

(1) חופש עליה יתודית ללא כל חגבלה פוליטיים, לרבות

עבר הירדן.

(2) תשאר כל הערבים הפלסטינאיים בארץ ועזרה להסבת

352558

לפני משפט את אי ליגליזציה קניית חירות. יודע הוא שיפסיד, כי אין משפט צדק, אבל הוא רוצה לנסות. במנדט כחוב לעזור ליהודים וכו' מבלי לגרום נזק לערבים. אבל מכירת הקרקע מביאה נזק, ומשום כך יש כזה סתירה למנדט. ביהוד מרעה לעשות קרן חקיימת. אין היא מניחה אף שעל זרמה לערבים, במקום שהיא קונה קרקע (תביא לדוגמה קניה).

גם אני וגם י.ל.מ. נסינו לחזקיה שחתישבות היהודים היתה לברכה לולחם הערבים בעמק חתוף. עוני כופר בדבר. בכל אופן מוען הוא, האומה עוברת ליהודים, ואם ברגע זה אין היא נחוצה לערבים, הרי חתיו נחוצה להם כעבור דור או שני דורות, כשיחזרה הישוב. אמרתי לו שאם הוא מתנגד לכל קניה בכל חנאים - אין כמובן אפשרות ל חבנה חדשה. היינו נאלצים עד עכשיו לבוא ולחתישב בלי הסכמת הדכים - ונעשה זאת גם לחנא, אולם אין אנו רוצים לעשות זאת בלי חבנה וחסכמת חדשה. אולם זאת חתכן אם הערבים יכירו בזכותנו לשוב לארץ וזו זנחנו נכיר בזכות הערבים לחשאר על אדמתם, אלא שעל ידי יחוז הארץ נאפשר ישוב יותר גדול ויותר מבוסס. לפי הכרחנו - על יסוד העבודה שעשינו בארץ ועל יסוד הקירה מדעים מדוקדקת יש מקום בארץ גם לערבים וגם לחתישבות יהודים גדולה. ואנו רוצים שכל הערבים העובדים את האדמה יסארו עליה.

" כשהיא חתית קנין היהודים ז שאל עוני.

" לא, עניתי, אנו נקנה את העורף, אולם חנאי קודם

העברה לשמה יותר איננו מניבים המאפשרת ישוב צפוף.

נוני מפקפק, וחוזר על כל טענות הערבים בועדה זו.

ומרתי לו, שאם כי שאלת הקרקע היא חשובה מאד, הרי לא

יתכן לבוא לידי חבנה בשאלה זו כל זמן שלא יהיה יסוד משהף בשאלת

המרכוזה, והשאלה המרכוזה היא, אם אפשר להתאים את שתי המסורות

הסופיות של העם היהודי והעם הערבי. מסרתנו הסופית - עצמאות העם

היהודי בארץ, משני עברי הירדן, לא כמיעוט, אלא כישוב רב מיליונים.

לדעתי אפשר ליצור בארץ במשך 40 שנה ישוב של ארבעה מיליונים יהודים,

וגם ישוב ערבי של שני מיליונים, לרבות עבר הירדן. המסרה של העם

325000

הערבי "קוסמיות, אחדות וקומה של כל עםי ערב לארצותיהם. אם הערבים יסכימו לשובנו לארץ זו - אנו נסייע בהשפעתנו הסוליסית, כסיוענו הכספי ובעזרתנו הסוסרית לחקומה העם הערבי ואחדותו.

עוני תחלכנו אם בעזרתכם נשיג את אחדותנו, אסכים לא רק לארבעה מיליונים, אלא לחמשה, ששה מיליונים יהודים בא"י. אני אלך ואצק כרחובות, אגיד לכל סכר שלי גם בארץ, גם בסוריה, גם בעיראק, שניתן ליהודים כמה שהם רוצים ובלבד שנשיג את אחדותנו.

כששכח תחלכותו חזר לטון המלגלג והמפקני: אבל מי יערוך לנו ? אחם בינתיים תהיו ארבעה מיליונים בארץ - ואנחנו נשאר עם האנגלים והצרפתים ועם החכמה שלך... הסבור הנך שאנו יכולים לסמוך על הבסתותיכם והצהרותיכם ?

אמרתי לו, שאם נבוא לידי הסכם בעיקר - נחפש יחד דרכים מעשיים איך לחבטיה כל אחד את עניני השני. גם אנו עוד לא נמצאים פה ארבעה מיליונים. התושמות הציונות היא פרוצס ארוך. גם חקומה העם הערבי לא חבוא בכח אחת.

עוני שאל אם אנו נעזור לערבים להפטר מצרפת ומאנגליה. עניתי שעלי לדבר אחר גלויות גם בענין זה. אנו לא נלחם באנגליה. גם לנו יש מענות נגד ממסלת המנדט, לא פחות אולי מאשר לערבים, אבל האנגלים עזרו לנו, ואנו רוצים שיעזרו לנו גם בעתיד, ואנו נאסנים לידידינו. אולם אילו הייתי ערבי לא הייתי רואה את מרכז התנועה הערבית במלחמה נגד אנגליה. בנין המסק הערבי, הרמת התרבות, הינוך העם, טיחות הארצות - כל אלה קודמים ומתנים את השחרור הסוליסטי. ובתפקיד חיובי זה אנו נכונים לחת כל עזרתנו לעם הערבי. השאלה היא רק אם הערבים נכונים לאפשר לנו עבודה שקמה ובלתי סופרעת בארץ.

י.ל.מ. ניסח כך את השאלה: אם נכונים הערבים להקריב את ארץ ישראל לשם חשגה מטרותם הרחבה בשאר ארצות ערב ? העירותי, שאין אני רוצה שהערבים "יקריבו" את א"י. ערבי א"י לא יהיו ל"קרבן" לשם הגשמת הציוניות. לפי חסיסתנו הציונית אין אנו רוצים ואין אנו יכולים לבנות פה את חיינו על חשבון הערבים.

ערבי א"י ישארו במקומם, מצבם יורם, ואפילו סבחינה פוליטית לא יהיו חלויים בנו, גם לאחר ששששש שאנו נחיה פה רוב גדול, כי יש תכדל אחד חשוב בין יחסנו אנו ובין יחס הערבים. בשבילנו ארץ זו היא הכל, ורק ארץ זו. בשביל הערבים פלשתינה אינה אלא חלק קטן של ארצות ערב המרובות והגדולות. וגם בהיות הערבים מיעוט בארץ - אינם מיעוט בארצם - כי ארצם מחשבתם מתוך ים התיכון עד גבול פרס, וסחרי סבא עד האוקיינוס ההודי. לפי הדבר דומה ל מיעוט האנגלי במקומלנד - אין הם מיעוט כי הם חלק של הממלכה המאוחדת שבת הם רוב. בשביל העם היהודי הכרחי להיות פה רוב, אחרת לא יהיה עצמאי, אולם אין הערבים יכולים ליהפך למיעוט.

י.ל.ס. שאל אם באם מרגישים הערבים בארצות השונות את

אחדותם.

עוני ענה, שהחמונים אולי עוד לא, אבל האינסולגנציה הערבית בכל הארצות - סוריה, עירק, ערב, סונים, סוּקוּ מרגישה שחיה שייכת לתרבות אחת, לעבר אחד, לעם אחד. כשהוא נפגש עם אינסולגנציה ערבית מאיזו ארץ שחיה הוא מרגיש שאין כל הבדל ביניהם. כל האינסולגנציה והתרבויות משותפים ביניהם. הוא מרגיש עצמו בבית גם בסוריה, גם בעירק, גם בסונים. רק במצרים כאילו הוא נמצא בארץ זרה. אבל בשאר הארצות הכל גלוי ופחות לפניו.

השיחה נמשכה שלוש שעות. על שאלת י.ל.ס. סיפר עוני איך

כא הדבר שהסנהיגים הערבים חתמו על התחייבות להתנהגות טובה, לאחר שהוסכם ביניהם שרק שלשה מהסנהיגים המרכזיים ילכו למאסר וחשאר יתחמו, אולם לרגל נרגנות חסכיסו כולם לחתום, ושלא בידיעתם סרב אחר כך מוזפר והלך למאסר.

נפרדנו בידדות רבה.

בשיחה עם הנציב ביום 30.7.54 סיפרתי לו חסצית השיחה עם

עוני, ולחמחוני הרב נחבקשתי ממנו להמשיך בשיחות אלו.

למחרת ראיתי את י.ל.ס. הוא עמד לנסוע לחו"ל. סיפרתי לו

על השיחה עם הנציב ועל חסובתו.

123000

י.ל.מ. אשר לי שאחרי חתימת עם עוני הוא נשגש עם ס.ע.
 מ.ע. מיטר לו על פגישתו אחנו את משה ואח. מ.ע. נחרשם סדברי
 וסגילוי-לבי. אחר הקשיים בהתקרבות הוא חוזר האסון האישי.
 הערבים כבר נכחו פעמים אחרות בפגישותיהם עם יהודים והם מלאים
 חשדנות. אני עוררתי אסון בלבו של מ.ע., וחוא, י.ל.מ., מחשיב
 מאוד דבר זה. בי האסון האישי הוא תנאי קודם לכל מו"מ רציני.
 מ.ע. בעצמו הוא איש ישר ובעל קשרים חשובים מאוד. חותנו הוא אחד
 מראשי החנועה. כרגע נמצאים מנהיגים רבים בארץ, ביניהם שכיב
 ארסלן. אחרי השתדלות רבה קבל ש.א. רשיון לשהות בארץ כמה זמן על
 מנה לראות את אמו חזקה (כח 90) הגרת בירושלים. לרגל לחץ
 הממשלה הצרפתית קיבל מקודה לעזוב את הארץ. ואחו אי אפשר יהיה
 להחראות כבר. אולם נחוצ שפגוש עם מ.ע. - י.ל.מ. שלה לו מכתב
 לכפר שבו הוא נמצא ולפגוש ערב סלסן לי ש.מ.ע. חולה עכשיו, וקסור
 לסטה, אולם הוא מקווח שבועוד שבוע שבועיים יוכל להפגוש אחי.
 נדברתי עם י.ל.מ. שאכוא בזמן תיווחו כחולל לשוויצריה להפגוש
 עם ש.א.

שיחת ד" (מ.ע.מ. אני)

ב-13.8.34 שלחתי מכתב למ.ע. שאני עומד לצאת לחו"ל והייתי
 רוצה להפגוש אתו לפני לכת. קבלתי תשובה שקדיין אין הוא יכול לצאת
 מכפרו, אבל ישם להפגוש אחי-מחר בכל שעה שאני ארצה.
 למחרת (14.8.34) בשלוש אחח"צ יצאתי לכפר. מ.ע. חיכה לי
 בחצרו וישבנו לשוחח תחת אלון עתיק (לפי דברי מ.ע. זהו האלון הכי
 עתיק והכי גדול בארץ). במשך שלוש שעות בררנו את השאלות היסודיות
 של הצעת התסבם היהודי הערבי. משני הצדדים דובר בגלוי-לב, ונדמה
 לי, בכנות. מ.ע. עמד בעיקר על השאלות הכלכליות, אני - על
 הפוליטיות.

מ.ע. החל משאלת הקרקע. הערבים חוששים יותר מכל להיות
 מנושלים. אם הקרקע יעבור ליהודים אין יותר לערבים מה לעשות בארץ.
 הצעתי חכניה פיתוח כללית ומקפת שהגדיל את פירון הארץ וחפנה

0100859

הרבה אדם להחישבם וחריט אח מצב החקלאים. סיפורי לדוגמה מה שעשינו כרגנית: החלוננו בקבוצה קסנה של 20 איש. באותו השטח יש לנו כבר עכשיו 3 קבוצות של כ-100 איש בכל אחת, ועוד לא הגענו לקצה השכלול וצפוף הישוב. לא בכל הארץ דבר זה יחנן במידה כל כך גדולה, אבל בכוחות משותפים אפשר להפוך את כל הארץ לגן פורה. נלמד את הערבים שיטות עבודה חדשות, נכניס גזעים חדשים של בהמות חלב, נחנן ההנאים הסניטריים, נפתח בתי ספר בכל כפר (אין מורים ערבים, העיר מ.ע.), נפתח מסינריונים. היסוד של החסכס יחיה לבלי לקנות קרקע מבלי להבטיח שמה מספיק לפלחים ולאריסים ומבלי שנגזור להשבת חמטק הערבי. נעשה נסיון של החישבות יחודית ערבית (כפר יחודי על יד כפר ערבי) בחנאים משוכללים לדוגמא. גם החרושה נקים בכוחות משותפים. הערבים ישתתפו בחונם ובעבודתם.

מ.ע. שאלני על סלחמחנו לעבודה עברית. הסברתי לו רעיון העבודה. ספרתי לו על החחישבות הברונית שהיתה מבוססת על עבודה ערבית, על אסון נסחוקנו מעבודה ומאדמה. על תיוחנו נאשמים בכל ארץ שאנו חיים מעבודה זרים. על חוכיר תועה"ם הערבי לחבר תלאומים שאין אנו כלל מוכשרים לתקלות, כי הערבים עובדים בשבילנו, על ראיחנו את העבודה כיסוד לחיים לאומיים. דברים אלה היו למ.ע. כגילוי עולם חדש. אז שאלתי אותו אם התכנית לתרמה הפלחים והעובדים הערבים לא תחקל בהתנגדות מצד בעלי האחוזות והסלונים ברבית הערבים. מ.ע. הבטיחני שבארץ אין חוגים כאלה. בעלי האחוזות הגדולות הם בעיקר סורים. גם נוסכי חושך פסקו. הפלחים אמנם שקועים בחובות, אבל אינם מקבלים הלוואות - אין מי שילווה.

חבעתי השתוממותי על שאין התנועה הערבית בארץ סנסה לעשות דבר מה לתרמה מצב החסונים - לא בסובן הכלכלי ולא בסובן הרוחני. מ.ע. תודה בצער שאין חוכן חיוכי בתנועתם. את השאלות הפוליטיות תילקחי לשחים: 1) הסידור הקונסטמיסיוני

1100078

בחקופת המעבר, 2) חסידור חסופי.

לחקופת המעבר הצעה השתתפות פריסמית של יהודים וערבים

בשלטון האכסוסיבי וחרתכת האבסונומיה חסופמית. מ.ע. לא ראה קשיים בסידור זה. חסידור חסופי - א"י מדינה עצמאית קשורה עם הפרציה הערבית.

מי יערוב קשר זה? שאל מ.ע. אנו הערבים לא נסמוך לא על אנגליה וגם לא על חבר הלאומים. לא פעם רימו אותנו ובלי ערובת מספיקה אי אפשר להסכים לעליה יהודית. והוא הציע להפוך חסדר: לסדר את הפרציה - ובחובת, חופש עליה יהודית, לא רק לארץ ישראל. הסברתי לו שבשכילנו בחור עם כאח בחשבון רק ארץ ישראל בסולדת. יהודים יוכלו להתישב גם בסוריה, בעירק, אולם ארצנו אנו רואים רק בא"י, לרבות עבר הירדן. סיפרתי על הצעת אוגנדה שנדחתה ע"י הקונגרס הציוני.

ואשר לערובות - עליו להציע, אולם לא נוכל לדחות את עליהנו לארץ עד שהפרציה חסודר.

מ.ע. העיר שכלי ערובת בסוחת בדבר הפרציה יתקל כל הענין בקושי. הערבים אינם חושבים על מדינה אחת. הם רואים שלושה גושים: א) סוריה וא"י (המערבית), ב) עירק ועבר הירדן, ג) ערב (הג'ו, נג'ד וחימן). גם שאלות דינמיות וזם הבדלים חרבותיים יפריעו בעד יסוד מדינה ערבית אחת (גם אילו לא היו מפריעים אימפריאליסטיים). אחרי מות פיצל אין אישיות אחת שיכולה להתשב כביאח כוח של תעם הערבי. הדינמסמית החאשימית אינה מכובדת. אבן סעוד הוא כוכב עולה, אולם אין נסיה מצד סוריה וא"י להצטרף לסמלכת אבן אל סעוד. הספריע הגדול ביותר לאחוד ארצות ערב - הוא כיבוש צרפת. כשום כך אין לע"ע לדבר על פדרציה כוללת. מה שבא עכשיו בחשבון זהו אחוד עירק, עבר הירדן וא"י. כל ארצות אלו נמצאות תחת השפעת אנגליה. לארצות "תאנגליות" שרף מ.ע. גם את מסלכת כעודית. על שאלתי מי הם הכוחות בקרב הערבים בארץ שיש להתחשב בסו"ס זה, קנה מ.ע. יש שלוש קבוצות: א) האיסקלקאליים. בארץ הם מעטים וחתוסרי השפעה וערך, מלבד בקרב הנוער, כי העומדים בראש אינם

נאמנים על הצבור. אולם מחוץ לא"י הם הכוח העיקרי. (ב) הכוח העיקרי בארץ הוא הסופה. היהודים רואים בו את השונא העיקרי שלהם, אבל באמת אינו כל כך נורא. הוא יש לו החשפעה המכרעת, וסקובל גם בעולם הסוליסטי והערבי מחוץ לא"י. האיסתיקלאליס מחוץ לא"י לא יעשו שום דבר סבלי דעה הסופה, אולם הוא מתחשב מצדו בדעתם, כיחוד בדעה אחת גברי וארסלן. ג) האופוזיציה - ראשית מושחתים, מחוסרי השפעה, ורק אחדים ביניהם יש לחם ערך. אינם מתעניינים בשאלות כלליות, ויש להם רק אינטרסים מקומיים. אחת המינוח שיש לערבים היא ההערבות היהודים בבחירות לעיריה ירושלים לסוכה נשיבי ונגד החוסיינים.

סיפורי לס.ע. שחיו מתנגדים בחוכנו להסערבות זו. ס.ע. הציע לי להפגש עם הסופה. כמובן צריכה הפגישת להיות סודית, וכל זמן שהדבר לא יצא לפועל וחתמכם לא יחתם ע"י שני הצדדים - כל דבור שימול בין שנינו כאילו לא היה. יהערכים עוד זוכרים את התנהגות תבלתי הגונה של ק"ש וחבריו אשר פנו לערכים לפני הקונגרס השביעי שלא יקבלו תחלטה נגד הציוניות, וחסורה ואח יגלו גם היהודים את רצונם תשוב כלפי הערכים. הקונגרס השביעי נחאסף, ובתשפעה אחסן גברי לא נחקלה שום תחלטה נגד הציונות. בינתיים חלו מאורעות אב - וכשכאת ועדת שו השחששו יהודים בעובדה שלא נחקלה כל תחלטה לחוכית שאין הערכים מתנגדים לציוניות. גם התנהגות סקר בועדה שו בענין עוני עזרה חסרגנות וחשדנות. הבטחתי כמובן את ס.ע. ששום דבר שידובר אהו, את הסופה או סי שהוא אחר ישאר בתחלם בינינו. גם אני מצדי מדבר לע"ע רק באופן פרטי, ועוד לא דנתי על כל השאלות האלה עם חברי. את הפגישת עם הסופה הצעתי לדחות עד שאפגש בחו"ל עם חברי. הצעתי להפגש קודם את מנהיגי האיסתיקלאל בשוויצריה, ובשובי אפגש עם הסופה. כאמצע השיחה באו לס.ע. תוחנו (אחסן גברי) וחעלבי מחונים. האחרון עושה רושם כלסרן יהודי. שניהם אינם מדברים אנגלית, אלא צרפתית. ביניהם דברו כמובן ערבית. בסוף בא גם הקונסול החורכי. בשש בערב חורתי לירושלים.

8100578

למחרת בבוקר נפגשתי עם אדוויין במשרד הסוכנות וסיפרתי לו
(מבלי להזכיר שמות) על המצית השיחה וימודות החסכם. לדעת
אדוויין אין לכל השיחה שום ערך. אין לערבים בא כוח שיוכל להתחייב
בשםם. האנשים האלה דנים על עניינים פוליטיים למען שווה לעצמם
ערך. הממשלה האנגליה לא תתחשב עם הסכמים כאלה, כי היא חאמר,
גם אם החסכם יתחם, שמחר מחרתים תקום מפלגה חדשה אשר תלתם כציונות
ותבריו הסכמים כבוגדים, ותמצב ישוב לקדמותו.
שאלתי אם לדעתו אין שום דרך לחסכם יהודי ערבי? החשובה
היתה - לא נ יש מקום רק לפעולה בקרב הפלחים והפועלים: עזרה קופת
חולים, קופות מלווה, ארגון משותף. כך עושה גם הממשלה. הנציב
מבקר בכפרים ומושך אליו את הפלחים. כך גם עלינו לעשות. מחמנהיגים
אין כל תקוה. (14.8.34)
לאותו ערב ינקבעה פגישתי עם הנציב - והחלטתי לחביא את העניין
לפניו (מבלי לספר שמות) ולשאול את דעתו. שמחתי לשמוע שדעת הנציב
שונה בהחלט מדעת אדוויין.

שיחת ה' - בביתו של מ.ע.

ביום 27.8.34 נפגשתי שוב עם מ.ע. בביתו. הוא בא העירה
לראות הרופא שיעצתי לו ולקחני באוטו שלו ממלונני לביתו. הפעם הוא
הציג לי שאלות - ולא קלות ביותר.
שאלה א) אם היהודים יהיו רוב בארץ וא"י תהווה מדינה
מיוחדת - מי יערוב למסגד עשש עמר - שהוא המקדש המוסלמי הכי גדול
מחוץ לחג'ו?
שאלתי אם אסנם יש ערבים נכונים החוששים שאנו רוצים לקחת
את מסגד עומר?
מ.ע. ענה שיש ויש, ויש להם יסוד לכך. בין החוששים נמצא
גם המוסח. ויש כמה עובדות ותעודות המעידות על כוונת היהודים
לבנות מחדש את בית המקדש במקום מסגד עמר. נאום של סיר אלפרד
מונד על בנין המקדש. אסנם סמואל (זה היה בימי נציבותו) כתב למונד,

וזו ענה שכוונתו הייתה למקדש רוחני. אך החשובה לא הניחה דעה
 הערבים. בשנת 1920 פנה איש אחד לערבים בהצעה שימכרו את המסגד
 במיליון פונט ליהודים, וישקיעו כסף זה בחקמה בתי ספר לערבים.
 הפונה היה שלי, ראש לשכת המסחר בירושלים. אדם זה הוא מסיונר
 ושונא האיסלם והערבים. הערבים כמותים שהוא פנה בשם היהודים,
 אסרתי לו שאמנם היהודים האדוקים מאמינים - וחבר אינו
 סוד - שנית המקדש יבנה שוב, אבל הדבר הזה יהיה רק לאחר שיכוא
 משיח. זוהי אמונה דתית, ורק בדרך נס, ע"י שמים, יקום הדבר.
 אבל גם סתדיים אין איש חושב שהדבר יעשה בדרך טבעי. שום יהודי
 אינו מעלה על דעתו לנגוע בקדשי עמים אחרים - ואם לרוש - ינחנו
 כל הערכות הדרושה לכך.

שאלה ב) אם אסכים שעירק, עבר הירדן וא"י יתוו' מדינת

אתה ז

עניתי בשלילה. עצמאות העם היהודי לא תתכן מבלי שא"י
 תהיה יחידה פוליטית.

אז שאל אם אסכים שיחוו שלוש מדינות קשורות זו בזו ז
 עניתי שאנו רוצים רק בשתי מדינות: א"י כוללת עבר הירדן.
 מ.ע. העיר שאפילו לפי המנדט אין עבר הירדן נכנסת לבית
 תלאומי.

עניתי שציונותנו אינה נובעת מחסדט או מחצרות בלשור.
 בכל אופן היהודים והערבים אינם קשורים לגמרי במנדט. אולם אם
 חוכמה לנו אפשרות בלתי מוגבלת של עליה והתישבות בעבר הירדן נחיה
 מוכנים לדון על סידור מיוחד, ומני אז קבוע, של עבר הירדן. (סענין
 שהערה זו על עבר הירדן עשה לי גם הנציב כשבררתי אתו חכנית החסכם).

שאלה ג) האסכים להגבלת העליה היהודית בחקופת עשר

השנים הבאות, באופן שמספר היהודים לא יעלה לאחר עשר שנים על
 מיליון אחד ז

עניתי בשלילה, ושאלתי לסיב הגבלה זו.

מ.ע. המכיר שהערבים לא יוכלו להתקדם במידה מספיקה במשך

עשר שנים, ואם היהודים ירבו ללא כל הגבלה חתיה הארץ יהודית כולה, מבלי שהערבים יוכלו להבטיח להם עתיד בארץ.

אסרתי שבמקום לעכב את גידולנו מוסב שנעבד יחד חבניח לחתיהם ההסתחות הערבים. נפתח בתי ספר בכל כפר, נלמד הערבים שיטות עבודה חדשות, נשכלל את משקם, ניסד כפרים ערבים למופת וכו'.

ס.ע. ספק אם יהיה בכוחם של הערבים להתקדם במהירות כזו. לא נמצאים מורים - ולא יוכלו להסתנות במצבם ליחודים. קעירותי שכלי עזרתנו - זהו נכון, אבל אם תקום בריח בינינו ונשקיע כוחות ארגון ומדע וכסף בפיתוח המשק הערבי כמו בפיתוח משקנו עלול כל מצב הערבים להסתנות. חבריה בינינו צריכה להבנות על עזרת הדריה ולא על הפרעה הדריה. עזרתנו חנתן לא רק לפיתוח א"י ועבר הירדן אלא גם לפיתוח עירק. ארץ זו יש לה אפשרויות כבירות, ואנו מעוניינים בהתפתחותה המכסימלית - גם מבחינה כלכלית וגם מבחינה פוליטית.

שאלתי את ס.ע. איך יקום החסכם - מי יתחום מצד הערבים ? השאלה אינה שלשחינאית בלבד, ענה. במחומי א"י בלבד אין סחרון לסכסוך היהודי הערבי. רק במסגרת ערבית כללית אפשר לסצוא סחרון. בארץ יש לבוא בדברים קודם כל עם הסופתי, הוא חכוח הספריע. מחוץ לא"י - עם אנשי האיטחיקלאל, אם הדבר יוסכם - יקרא קונגרס ערבי כללי מסורית, בא"י, מעירק, מסעודית, מתימן. הצירים יבחרו ועד פועל, והוא יתחום.

סיפרתי לס.ע. שאני עומד לנסוע בקרוב ללונדון ואביא את כל הדבר בפני חברי. מלונדון אסע לגנף להפגש עם ארטן ואחסן גברי.

ס.ע. העיר שחם ישאלו דעה הסופתי ולא יעשו דבר נגדו. הוא שאלני אם אני רוצה שידבר עם הסופתי על הענין.

אסרתי שזהו וודאי רצוי מאוד, ועוד לפני נסיעתי. הוא הבטיח להפגש עם הסופתי ולבוא ליפו לראות אותי. ואשר לארטן וגברי הוא נכון לחת לי סכת אסרתי שמוסב

שיבחו להם בדואר על חובן שיחתנו, ויתן לי רק האדריסת שלהם.

ב"פ לאבגוסט מלפן לי מ.ע. לת"א שיבוא למחרת ליפו ושם נפגש. הוא בינתיים ראה את המופתי. למחרת מלטנו לי מיפו ש.ע. אינו יכול לבוא, ונסעתי-באוהו יום לירושלים.

שיחת ו'.

למחרתיים בבוקר (31.8.34) בשעה עשר נפגשתי עם מ.ע. בכיתו. הוא ראה את המופתי בכפרו, ומסר לו חובן שיחתינו. דברים אלה היו למופתי כפצצה. הוא לא שער שיש יהודים חרוצים בכנות הכנה עם הערבים. עד כאן לא היה דבר כזה. הוא, מ.ע., חבטיה למופתי שאני מדבר ביושר ובכנות, ושחוא יכול להאמין לי ולכנות בדברי. המופתי שמע על החכניה בהחעינות רבה, וזוהי חשובה.

עד עכשיו לא האמין שהיהודים רואים צורך בהכנה עם הערבים. הוא מצדו אינו מתנגד, אם רק אפשר לחבטיה את האינטרסים הדתיים, הכלכליים והפוליטיים של ערבי א"י. בסובן שהוא צריך עוד לעיין בחכניה. הדבר הוא כל כך ספחיע ופחאוס. לע"ע אינו יכול לעשות שום צער. דעה הקהל הערבית היא כל כך רחוקה מהצעה זו - ושום מנהיג אינו יכול לעשות דבר מאחורי גבם של החמונים. יש לשנות את דעה הקהל - ליצור אמסוספירה אחרת. דרושה הצהרה פומבית שתשפיע על דעה הקהל הערבית.

לדעה מ.ע. עלי לחשוב קודם כל עם גברי וארמלן. הוא יכתוב להם על שיחתו עם המופתי. המופתי מתחשב הרבה עם דעתם - והם עם דעתו. אה"ב צריך למסור הצהרה פומבית מבלי להכנס בפרטים ומבלי לרמוז עדיין על שום מו"מ. השיחות לע"ע ישארו בסוד. הסכמתי לכך. בררנו תקווים הכלליים של ההצהרה: שאלת ארץ ישראל אינה ענין רק לערבים וליהודים היושבים בארץ. מצד

אחר זוהי שאלת העם היהודי כולו, מצד שני - זוהי שאלת ערביה כללית. הגשמה מלאה של שאיפת העם היהודי בא"י אינה עומדת בסתירה לשאיפת העם הערבי. להיפך. שתי השאיפות מסלימות זו את זו. העזרה ההדדית של שני העמים תהיה לברכה גם לא"י וגם לשאר ארצות ערב. יאחזו אמצעים שהגזבה העתונות היהודית והערבית על הצהרה זו תהיה ידידותית - אז יבוא המסך.

הזמנתי את מ.ע. לבקר במסקינו, וחוא קבל הצעה זו ברצון. גם אשחז תלוח בבקורים אלה.

סודי.

7.9.34, "ספינקס"

ד"ר מנחם חיקר

אני בדרך ללונדון. יצאתי מתארץ בשנים לת.ו.ו., ובקור ארבעה ימים אהיה בלונדון (אתעכב בפרים יום או יומים). לאחר נסיעתך נפגשתי פעמים אחדות עם מ.ע. בררנו את הקוים היסודיים של ברית ערבית-יהודית. שני העמים מכירים בשאיפות הלאומיות של כל אחד ועוזרים להגשמתן המלאה במדה-תאפשרות המכסימלית. מבלי לנשל את הערבים היושבים בארץ - מוכרה הזכות של העם היהודי לשוב לא"י ולהתישב בה ללא כל הגבלה מספרית. זכות העליה וההתיישבות ניתנת ליהודים גם בעבר הירדן. מעבדים יחד חכנית-פיתוח כללית ומקפה במסרה לפנות ולהכשיר שטחי אדמה להתיישבות יהודית צפופה ולהרים את מצב עובדי האדמה הערבים עד כדי רמת אירופאית מודרנית. כרכישת קרקע ע"י יהודים מבטיחים את השטח הדרוש לקיום הערבים היושבים על האדמה. בפיתוח התרומה משתתפים היהודים והערבים גם בהונם וגם בעבודתם. זכות העבודה העברית מוכרה במשק היהודי. לפלתי ניתנת עזרה מדעית, ארגונית, סניטרית וכספית. מבחינה פוליטית:

2100079